

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/adea>

ISSN 2651 – 5067

ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN, TÜRK LEHÇE VE EDEBİYATLARINA KARŞI TUTUM VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ (TÜRKMEN TÜRKÇESİ ÖRNEĞİ)¹

INVESTIGATION OF ATTITUDES AND BEHAVIORS OF CONTEMPORARY TURKISH DIALECTS AND LITERATURE STUDENTS TOWARDS TURKISH DIALECTS AND LITERATURES (TURKEMEN TURKISH EXAMPLE)

Cüneyt AKIN*

Sinan SARAÇLI**

* Prof. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk
Lehçeleri Bölümü, cuneyt.akin@hotmail.com ORCID ID: 0000-0002-6230-7222

** Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik
Bölümü, ssaracli@gmail.com. ORCID ID: 0000-0003-4662-8031

Referans: Akin, C., Saraçlı, S. (2023). Çağdaş Türk Lehçeleri Ve Edebiyatları Bölümü Öğrencilerinin, Türk
Lehçe Ve Edebiyatlarına Karşı Tutum Ve Davranışlarının İncelenmesi (Türkmen Türkçesi Örneği). *Avrasya
Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 15-27.

Gönderilme Tarihi: 05.08.2023

Kabul Tarihi :03.09.2023

Özet: Üniversite öğrencilerinin devam ettikleri bölümlerinden olan memnuniyetleri üzerinde birçok etmen söz konusudur. Öğrencilerin aldıkları öğrenimlerine bağlı olarak sergiledikleri tutum ve davranışlar ise hem öğrenci hem de öğretim üyeleri açısından daha etkili eğitim sunulabilmesi için önemlidir. Bu çalışmada Türkiye'deki Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin, Türk lehçe ve edebiyatlarına karşı tutum ve davranışlarının incelenmesi yoluyla bölüm öğrencilerinin hazır bulunuşlukları ve bölümün hedeflerini gerçekleştirme

¹ Bu makale, 17.FENED.06 numaralı AKÜ-BAP projesinden üretilmiştir.

---

düzeği ortaya konulmuştur. Çalışmanın amacı, adı geçen bölümlerde yürütölen derslere karşı öğrencilerin tutum ve davranışlarını tespit etmek ve dolayısıyla söz konusu derslerin öğretim elemanlarına katkı sağlamaktır. Ayrıca çalışmadan elde edilen sonuçlar yardımıyla Türk Dünyası dil ve edebiyat politikalarının belirlenmesinin kolaylaşacağı düşünölmektedir.

Çalışma kapsamında Afyon Kocatepe, Pamukkale, Muğla Sıtkı Koçman, Uşak, Hacı Bektaş Veli Üniversiteleri, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere uygulanan anket formu ile gerekli veriler toplanarak, öğrencilerin tutum ve davranışları ile demografik özellikleri göz önünde bulundurularak, çok değişkenli istatistiksel tekniklerle analiz edilmiştir. Çalışmada İstatistiksel çözümlerlerin gerçekleştirilebilmesi için SPSS ve LISREL paket programlarından yararlanılarak betimleyici istatistiklerin yanı sıra ilgili öğrencilerin tutum ve davranışları modellenmiştir. Elde edilen sonuçlar ilgili tablo ve şekillerde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, Öğrenci Tutum ve Davranışı, İstatistiksel Analiz.

Abstract: There are lots of factors on the university students' satisfaction of the departments that they attend. Moreover, attitudes and behaviours that students adopt depending on their education are important for providing more affective education in terms of both students and academics. Through examining the attitudes and behaviours of the students studying at the Department of Modern Turkish Dialects and Literatures in Turkey towards Turkish Dialects and Literatures, the department students' level of readiness and the department's level of realizing its goals were revealed in the current study. As a result of the present study, it is thought to provide contribution to curriculum formation and development of a proper teaching method by detecting how much the provided courses serve the aims of the department. Moreover, it is considered that the identification of the Turkish World language and literature policies will get easier with the help of the outcomes obtained from the study.

In the scope of the current study, the required data were collected through a questionnaire from the students of the Departments of Modern Turkish Dialects and Literatures in Afyon Kocatepe, Pamukkale, Muğla Sıtkı Koçman, Uşak, and Hacı Bektaş Veli Universities and analysed through multivariate statistical analysis techniques by taking attitudes and behaviours of the students and their demographic properties into consideration. In the study, the students' attitudes and behaviours were modelled in addition to the descriptive statistics by benefiting from SPSS and LISREL packet programs in order to carry out statistical analyses. The obtained results were demonstrated in the related Tables and Figures.

Keywords: Modern Turkish Dialects And Literatures, Student Attitude And Behaviour, Statistical Analysis.

---

1. Giriş

Çalışmada, 1992 yılından beri, otuz yılı aşkın süredir, yirmiye yakın bölümle Türkiye’de faaliyet gösteren Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin Türkmen Türkçesi dersine yönelik tutum ve davranışları incelenecektir. Konunun daha önce ele alınmayışı, çalışmayı özgün kılan nitelikler arasındadır. Çalışmanın amacı, Türkiye’deki Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinin müfredatlarını ve öğretim yöntemlerini düzenlemede katkı sunmaktır. Elde edilecek verilerle birlikte, söz konusu bölümlerin öğrenci profili (bilişsel, duyuşsal ve davranışsal) ortaya konulacak ve söz konusu derslerin yürütülmesinde yardımcı olacak veriler SPSS yöntemiyle analiz edilerek yorumlanacaktır.

2. Literatür Bilgileri

Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla birlikte, Türk lehçe ve edebiyatlarının Türkiye’de öğretimi gündeme gelmiştir. 1992 yılında Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ve Gazi Üniversitesinde kurulan Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü ile Türkiye ve Türk dünyası arasında Sovyetler Birliği ile kesintiye uğrayan ilişkiler, eğitim-öğretim alanının öncülüğünde yeniden geliştirilmeye başlanmıştır. Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü ile Türkiye ve Türk Dünyası arasında Sovyetlerle kesintiye uğrayan ilişkiler, eğitim-öğretim alanının öncülüğünde yeniden geliştirilmeye başlanmıştır. Türk Dünyası politikalarının en başında yer alan, ortak dil ve kültür ilişkilerinin geliştirilmesi, diğer alanlara (ekonomi, politika vb.) katkı sağlayıcı nitelik taşımaktadır. Türk Dili ve lehçelerini öğretmeyi amaçlayan söz konusu bölümlere gelen öğrencilerin, Türkiye’de tarihi çok eski olmayan bu bölümü hangi amaçlar doğrultusunda seçmekte oldukları, Türk lehçe ve edebiyatlarına yönelik hangi temel bilgi ve düşünceleri taşıyarak bu bölümlere gelmekte ve bölümde öğretim görürken hangi bilgi ve düşüncelere ulaştıklarının tespiti için, aynı zamanda, Türkiye Cumhuriyetinin Türk Dünyasına yönelik dil politikalarının önemli bir merkezi olan bu bölümlerin, söz konusu politikaya olan ve olacak katkılarının belirlenmesi amacıyla, bir anket çalışması yapılması düşünüldü. Alanda yapılan çalışmalara bakıldığında, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümleri özelinde, öğrencilere dönük tutum ve davranış incelemesi bulunmaması nedeniyle, çalışmanın alana katkısı sağlayacağı öngörülmektedir.

3. Metaryal ve Metot

Araştırmada, veri toplama yöntemi olarak iki temel bölümden oluşacak anket kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde katılımcıların cinsiyetine ve kaçınıcı sınıfta olduklarına yer verilmiş olup, ikinci bölümde ise bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç boyutta Türk lehçe ve edebiyatlarına yönelik maddeler yer almıştır. Araştırmanın evrenini, Türkiye’deki Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinden öğrenciler oluşturmaktadır. Söz konusu bölümler, öğrencisi olanlar içinden rastgele seçilmiştir. Bu kapsamda, zaman, maliyet vb. kısıtlardan dolayı örneklem alınma yoluna gidilmiş, uygun örnekleme yöntemi ve formül aracılığıyla hesaplanan minimum örneklem hacmi belirlenerek, anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, betimsel istatistiklerin yanı sıra geçerlik ve güvenilirlik analizleriyle incelenerek çalışmaya son şekli verilmiştir.

3.1. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)

Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) genellikle ilişkili olduğu düşünülen j kadar ölçülmüş değişkenin daha az sayıdaki k kadar gözlenemeyen değişken ile açıklanması için kullanılmaktadır (Henson ve Roberts 2006). Başka bir şekilde tanımlamak gerekirse, ölçülen j kadar değişkenin kendi ile oluşturduğu $j \times j$ korelasyon / kovaryans matrisinin (R-matris) içerisinde yer alan bazı değişkenlerin indirgeme işlemi sonucunda gruplanarak ya da kümelenerek k kadar doğrudan gözlenmeyen değişken veya değişkenler ile ifade edilme sürecidir (Field, 2005). Bu süreçte tüm işlemler R-matris üzerinden gerçekleştirilir. Analiz öncesinde elde edilen R-matris işlemlerden sonra yeni bir R matrise dönüşür. Açıklayıcı Faktör analizine bağlı oluşan sonucun kesinliği bu iki matris arasındaki farkın minimum düzeyde olmasına bağlıdır (Field 2005, Tabachnick and Fidell 1989). Dolayısıyla, araştırmacıların bu farkı minimum seviyede tutabilmek için altı önemli unsuru dikkate alması gerekmektedir (Çolakoğlu ve Büyükeksi, 2014).

3.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), bir belirleme işlevini, hipotez kurmaya yönelik bilgi edinilmesini sağlamaya çalışır. Bu özelliği ile AFA'ne yöntem türeten yaklaşım adı da verilebilir. Acaba belirlenen bu faktörler ile değişkenler arasında yeterli düzeyde ilişki var mıdır? Hangi değişkenler hangi faktörlerle ilişkilidir? Faktörler birbirinden bağımsız mıdır? Belirlenen faktörler orijinal yapıyı açıklamakta yeterli midir? Soruları AFA ile cevaplanamaz. Bu nedenle "X_i değişkenleri F_i faktörleri ile ilişkilidir" $i = 1, 2, \dots, k$. "X_j değişkenleri ise F_j faktörleri ile ilişkilidir" hipotezlerini test etmek için yararlanılan yöntemle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) adı verilir (Kalaycı, 2006).

4. Uygulama

Çalışmanın uygulama kısmında ele alınan öğrencilerin demografik özelliklerinin yanında Türkmen Türkçesi dilbilgisi konulara karşı tutum ve davranışlarını ölçmek için 5'li Likert tarzında (1. Hiç katılmıyorum, 5. Tamamen Katılıyorum) soruların içerildiği bir anket formu hazırlanarak veriler derlenmiştir. Anket soruları hazırlanırken Veyis (2015)'in çalışmasında yer alan sorulardan yararlanılmıştır. Hazırlanan ölçek 2017 Eğitim Öğretim Yılı güz döneminde Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinde öğrenim görmekte olan toplam 1500 öğrenciye uygulanmıştır. Anket formlarında gözlemlenen doldurulmamış ve eksik bölümler çıkarıldıktan sonra analizler toplam 1364 öğrenci üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın analiz kısmında SPSS ve LISREL paket programlarından yararlanılmıştır.

Ele alınan öğrencilerin demografik özelliklerine ait betimleyici istatistikler Tablo 1.'de verilmektedir.

Tablo 1. Türkmen Türkçesi Dilbilgisi Ölçeğine ait AFA Sonuçları ve Cronbach's α değerleri.

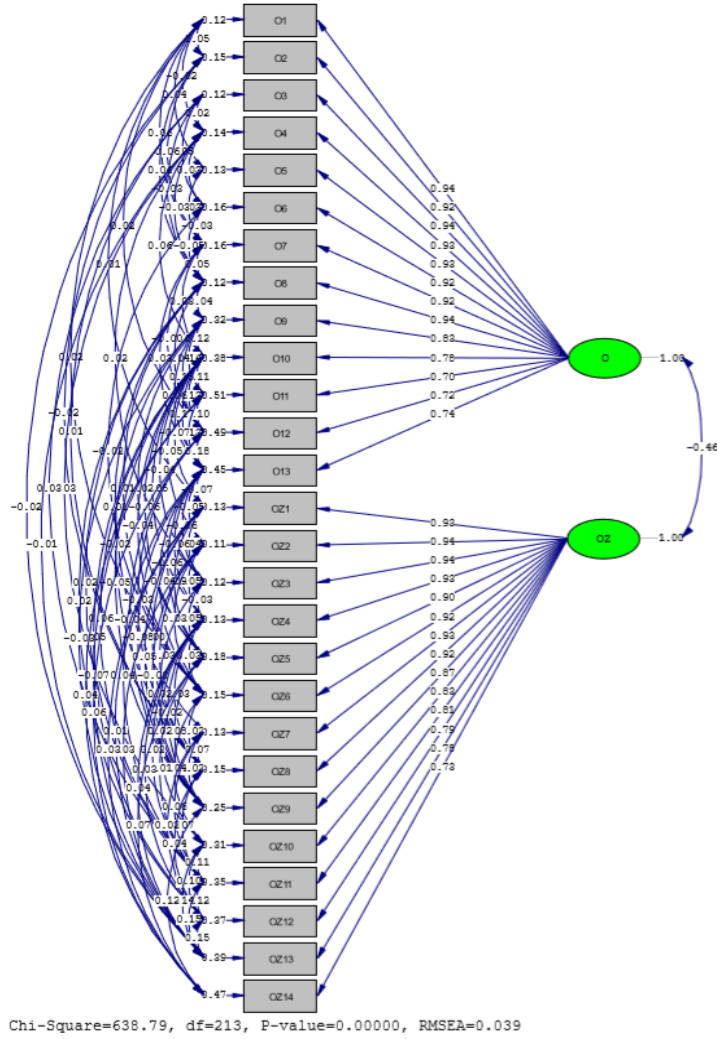
Faktörler/Maddeler	Faktör Yüğü	Özdeğer	Açıklanan Varyans (%)	α
O OLUMLU				
O1. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konularını çalışırken keyif alırım	,912			
O2. Türkmen Türkçesi Dersinde anlatılacak konu dil bilgisi olduğunda sevinirim	,906			
O3. Türkmen Türkçesi dersi içerisinde dil bilgisi konuları zevklidir	,904			
O4. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi sorularını çözmek beni mutlu eder	,904			
O5. Türkmen Türkçesi Dersinde dil bilgisi konuları anlatılırken mutlu olurum	,902			
O6. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi sorularını çözmek bulmaca çözmek gibi eğlencelidir	,897	11,225	37,866	0,976
O7. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konularını öğrenmek zevklidir	,896			
O8. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konuları eğlencelidir	,887			
O9. Türkmen Türkçesi dersi dil bilgisi sayesinde güzeldir	,859			
O10. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi kurallarına uygun cümle kurmak beni mutlu eder	,790			
O11. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konuları basittir	,774			
O12. Türkmen Türkçesi Okulda anlatıldıktan sonra dil bilgisi konularını evde tekrar ederim	,772			
O13. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konularını dikkatle dinlerim	,744			

Faktörler/Maddeler	Faktör Yüğü	Özdeğer	Açıklanan Varyans (%)	α
OZ OLUMSUZ				
OZ1. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi kurallarına uygun yazmak benim için önemli deđildir	,923			
OZ2. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi kurallarını bilmek gereksizdir	,919	11,225	41,574	0,980
OZ3. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konularını öğrenmek gereksizdir	,918			
OZ4. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi kurallarına uymaktan hoşlanmam	,916			
OZ5. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi kurallarına uymak benim için önemsizdir	,909			
OZ6. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi kurallarına uyarak konuşmak beni rahatsız eder	,905			
OZ7. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konuları ilgimi çekmez	,899			
OZ8. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konuları sıkıcıdır	,884			
OZ9. Türkmen Türkçesi Dersinde dil bilgisi konuları anlatılırken dinlemem	,873			
OZ10. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi kurallarına uygun yazmak beni tedirgin eder	,842			
OZ11. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi kurallarını ezberlemek bana sıkıcı gelir	,814			
OZ12. Türkmen Türkçesi dersi dil bilgisi konuları anlatılmadığı zaman güzel geçer	,811			
OZ13. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi kurallarını anlamakta güçlük çekerim	,790			
OZ14. Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konularını öğrenmek istemem	,769			

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin Türkmen Türkçesi dilbilgisi konuları hakkında olumlu düşünceleri 13 madde ile, Olumsuz düşünceleri ise 14 madde ile açıklanabilmektedir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda bu iki faktör toplam varyansın %79.441'ini açıklamaktadır.

Faktörler içerisindeki yükleri bakımından Olumlu Düşünceler için 0.912'lik yük ile O1 değişkeni, Olumsuz düşünceler için ise 0.923'lük yük ile OZ1 değişkenleri en etkili değişkenler olduğu görülmektedir. Her bir faktöre ait özdeğerler, varyans açıklama oranları ve Cronbach's Alpha değerleri de Tablo 8'de görülebilir.

Öğrencilerin Türkmen Türkçesi dilbilgisi konuları hakkında Olumlu ve Olumsuz düşünceleri için yapılan DFA analizi sonuçları Şekil 4 ve Tablo 9'da verilmektedir.

Şekil 1. Türkmen Türkçesi Dil Bilgisi konusuna ilişkin DFA analizi sonuçları

Türkmen Türkçesi Dil Bilgisi konuları hakkında öğrencilerin olumlu ve olumsuz düşüncelerine ilişkin Şekil 4.'de verilen doğrulayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde, ele alınan öğrencilerin olumlu düşünceleri üzerinde en etkili değişkenlerin 0.94'lük katsayı yükü ile O1 "Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konularını çalışırken keyif alırım.", O3 "Türkmen Türkçesi dersi içerisinde dil bilgisi konuları zevklidir" ve O8 "Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konuları eğlencelidir" değişkenleri olduğu, olumsuz düşünceleri üzerinde en etkili değişkenlerin ise 0.94'lük katsayı yükü ile OZ2 "Türkmen Türkçesi Dil bilgisi kurallarını bilmek gereksizdir" ve OZ3 "Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konularını öğrenmek gereksizdir" değişkenleri olduğu görülmektedir.

Çalışmanın uygulama kısmında yer verilen DFA sonuçlarına ilişkin uyum kriterlerinin yer aldığı Tablo 9 incelendiğinde tüm uyum kriterlerin mükemmel uyum sınırları arasında yer aldığı, dolayısıyla modelin istatistiksel olarak anlamlı bir model olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 2. Kurulan DFA modeli için uyum kriterlerine ait değerler.

Uyum Kriterleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	MODEL
RMSEA	$0 < RMSEA < 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.10$	0.039
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1$	$0.90 < NFI \leq 0.95$	1.00
NNFI	$0.97 \leq NNFI \leq 1$	$0.95 \leq NNFI \leq 0.97$	1.00
CFI	$0.97 \leq CFI \leq 1$	$0.95 \leq CFI \leq 0.97$	1.00
SRMR	$0 \leq SRMR < 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$	0.038
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$	0.97
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$	0.94

(Kaynak: Schermelleh-Engel et al., 2003)-(RMSEA: Root Mean Square Error of Approximation, NFI: Normed Fit Index, NNFI: Non-Normed Fit Index, CFI: Comparative Fit Index, SRMR: Standardized Root Mean Square Residual, GFI: Goodness of Fit Index, AGFI: Adjusted Goodness of Fit Index)

Tablo 3. Türkmen Türkçesi cinsiyet değişkeni için grup istatistikleri

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma
Olumlu Ortalama	Kadın	1025	3,3057	,75997
	Erkek	311	3,2765	,81440
Olumsuz Ortalama	Kadın	1025	2,5805	,82824
	Erkek	311	2,6929	,85017

Tablo 4. Türkmen Türkçesi sınıf değişkeni için grup istatistikleri

	Sınıf	N	Ortalama	Standart Sapma
Olumlu Ortalama	1	305	3,0508	,46462
	2	369	3,1976	,66403
	3	337	3,4135	,90666
	4	275	3,5408	,86350
	5	38	3,4511	,93782
	Toplam	1324	3,2973	,77024
	Olumsuz Ortalama	1	305	2,8531
2		369	2,6233	,72347
3		337	2,5022	,98698
4		275	2,3991	,92364
5		38	2,7747	1,03196
Toplam		1324	2,6032	,82830

5. Tartışma ve Sonuç

5.1. Çalışma, beş üniversitenin (Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi) Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinde öğrenim görmekte olan toplam 1500'ye yakın öğrenciye uygulanmıştır.

5.2. Tablo 1'e bakıldığında, ankete katılan kadın öğrencilerden elde edilen ortalama değer 3.3057 iken, erkek öğrenciler için bu ortalama 3.2765'dir. Dolayısıyla, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla, Türkmen Türkçesi dilbilgisi konularıyla ilgili olumlu düşünceleri, nispeten daha yüksek görünmektedir.

5.3. Yine **Tablo 1** incelendiğinde; olumsuz düşünceler için ise kadın öğrenciler için ortalama değer 2.5805 iken erkek öğrenciler için 2.6929 olarak görülmektedir. Şu hâlde, erkek öğrencilerin Türkmen Türkçesi'ne karşı, kadın öğrencilere nispetle daha olumsuz düşünceler içinde oldukları görülmektedir.

5.4. Tablo 2'de sınıf dağılımlarına göre verilmiş olan ortalamalara bakıldığında, Türkmen Türkçesi dilbilgisi konuları hakkında olumsuz düşünceye sahip öğrenciler için en yüksek ortalama değer 2.8531 ile 1. Sınıf öğrencilerine ait iken, en az olumsuz düşünceye sahip öğrencilerin 2.3991 ortalamayla 4. sınıftaki öğrenciler olduğu

görülmektedir. Bu tespitlerden anlaşılmaktadır ki, başlangıçta Türkmen Türkçesi dilbilgisi konularına karşı görülen olumsuz bakış, 4. sınıfa kadar düzenli olarak daha az olumsuzla değişmektedir. 5. sınıfta ise, muhtemelen öğrencinin genel başarısızlığına paralel olarak, 1. Sınıftan daha az olumsuz olmak üzere, olumsuz düzeyde kalmıştır. Bu tabloda verilen olumsuz değerlerden anlaşıldığına göre, öğrenci mezun olma durumuna yaklaştığında Türkmen Türkçesi'ne yönelik tutum ve davranışları daha az olumsuz duruma gelmektedir.

5.5. Tablo 2'deki olumlu değerler incelendiğinde ise, öğrencilerin aynı tablodaki olumsuzluk verilerine koşut olarak, 1. sınıftan 4. sınıfa doğru sürekli artışta olan bir olumlu bakış söz konusudur. Dolayısıyla bu durum, öğrencilerin olumlu düşünce düzeylerinin yükselmesi için çaba sarf edildiğinde sonuç alınabildiğinin bir göstergesidir. 5. sınıflarda çok küçük oranda görülen düşüş ise, öğrencilere ait genel başarısızlığın bir sonucu olarak görülebilir.

5.6. Türkmen Türkçesi dilbilgisi konuları hakkında olumlu ve olumsuz düşünen öğrenciler genel itibariyle değerlendirildiğinde ise, olumlu düşünen öğrencilerin bu düşüncelerinin, olumsuz düşünen öğrencilerden daha yüksek bir ortalama değerde olduğu dikkat çekici bir sonuç olmuştur.

5.7. O1 Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konularını çalışırken keyif alırım, O3 Türkmen Türkçesi dersi içerisinde dil bilgisi konuları zevklidir, O8 Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konuları eğlencelidir maddeleri, 0,94 değer ile olumlu maddeler içinde en yüksek orana sahip maddeler olarak görülmektedir. Buradan şu anlaşılmaktadır ki; Türkmen Türkçesi dilbilgisi konuları, öğrencilerin çalışmaktan keyif aldıkları, zevk aldıkları ve eğlenceli buldukları konulardır. Bu durumu, Türkmen Türkçesi'nin Oğuz lehçesi grubundan bir lehçe olması dolayısıyla Türkiye Türkçesi'ne yakın olmasıyla bağdaştırabilir, çalışma kolaylığı, çalışmaktan zevk alma ve çalışmayı eğlenceli bulmayı sağlayan bir etken olduğu şeklinde düşünebiliriz. Çünkü öğrencilerin oransal olarak çoğu, dersi dinlemekten zevk almanın yanında, derse çalışmaktan da zevk duyduklarını ve mutlu olduklarını belirtmektedirler. Öğrenciler ayrıca, Türkmen Türkçesi dersini eğlenceli bulduklarını dile getirmektedirler.

5.8. O22 Türkmen Türkçesi Dil bilgisi kurallarını bilmek gereksizdir ve O23 Türkmen Türkçesi Dil bilgisi konularını öğrenmek gereksizdir maddeleri 0,94 ortalama ile en yüksek orana sahip olumsuz maddeler olarak dikkati çekmektedir. Dolayısıyla burada, öğrencilerin Türkmen Türkçesi gramerini öğrenmenin lüzumuna ikna edilmeleri gerekliliği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Kaynakça

- Affinity Bloc: Turkic Peoples. https://joshuaproject.net/affinity_blocs/24 [Erişim: 02.08.2023]
- Çolakoğlu, Ö. ve Büyükekşi, C. (2014). Açıklayıcı Faktör Analiz Sürecini Etkileyen Unsurların Değerlendirilmesi, *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, (2) 58: 64-36.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS* (2nd ed.). London: Sage Publication
- Henson, R. K., and Roberts, J. K. (2006). Use of Exploratory Factor Analysis in Published Research: Common Errors and Some Comment on Improved Practice. *Educational and Psychological Measurement*, 66: 393-416.
- Kalaycı, Ş. (2006). Faktör analizi. SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Şeref Kalaycı (Ed.). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kösoğlu, Nevzat (1998). *Türk Kimliği ve Türk Dünyası*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., and Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of psychological research online*, 8(2), 23-74.
- Tabachnick, B. G. and Fidell L. S. (1989). *Using Multivariate Statistics*. California State University, Northridge, Harper Collins Publishers.
- Veyis, F., (2015). Türk Edebiyatı Dersine Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/11, p. 1609-1620

Extended Summary

INVESTIGATION OF ATTITUDES AND BEHAVIORS OF CONTEMPORARY TURKISH DIALECTS AND LITERATURE STUDENTS TOWARDS TURKISH DIALECTS AND LITERATURES (TURKMEN TURKISH EXAMPLE)

There are many factors on the satisfaction of university students with the departments they attend. The attitudes and behaviors of students depending on their education are important for providing more effective education for both students and faculty members. In this study, the readiness of the students of the department and the level of realization of the goals of the department were revealed by examining the attitudes and behaviors of the students studying in the departments of Contemporary Turkish Dialects and Literatures in Turkey towards Turkish dialects and literatures. As a result of this study, it is thought that the courses given in these departments will contribute to the creation of curricula and the development of an appropriate teaching method by determining how much they serve the purposes of the department. In addition, it is thought that it will be easier to determine the language and literature policies of the Turkish World with the help of the results obtained from the study. Within the scope of the study, necessary data were collected with the questionnaire form applied to the students studying at Afyon Kocatepe, Pamukkale, Muğla Sıtkı Koçman, Uşak, Hacı Bektaş Veli Universities, Contemporary Turkish Dialects and Literatures departments, and considering the attitudes and behaviors of the students and their demographic characteristics, multivariate statistical techniques were used. analyzed. In the study, the attitudes and behaviors of the related students were modeled besides descriptive statistics by using SPSS and LISREL package programs in order to perform statistical analysis. The obtained results are given in the relevant tables and figures. The fact that the study was applied to a total of 1500 students studying at the Contemporary Turkish Dialects and Literatures departments of five universities (Afyon Kocatepe University, Uşak University, Pamukkale University, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University and Muğla Sıtkı Koçman University) revealed a quantity of application that can be seen in studies conducted at the TÜBİTAK scale. and this situation ensures that the data obtained from the study are very healthy and robust. When Table 1 is examined; It was determined that the majority of the students participating in the survey were women and the average score of these students for their positive thoughts on Turkmen Turkish grammar was 3.3057, while this value was 3.2765 for male students. When we interpret this result, it is understood that female students have more positive thoughts about Turkmen Turkish grammar than male students, although the ratio is small. Again, when Table 1 is examined; For negative thoughts, while the average score for female students was 2.5805, this value was calculated as 2.6929 for male students. The conclusion we can deduce from this is that male and female students, whose positive opinions are close to each other, widen this gap when it comes to negative opinions, and there is a difference of approximately 0.11. In this case, it is concluded that male students have more dominant negative perspectives towards Turkmen Turkish. When the averages given according to the class distribution in Table 2 are examined, it is seen that the highest average value for the students who have negative thoughts about Turkmen Turkish grammar topics

belongs to the 1st grade students with 2.8531, while the students with the least negative thoughts are the 4th grade students with a score of 2.3991. It is understood from these determinations that the negative view towards Turkmen Turkish grammar issues regularly changes to less negative ones until the 4th grade. In the 5th grade, it reached a negative level, less negative than in the 1st grade, probably in parallel with the student's general failure. As it can be understood from the negative values given in this table, when the student approaches graduation, their attitudes and behaviors towards Turkmen Turkish become less negative. When the positive values in Table 2 are examined, there is a positive view of the students that constantly increases from the 1st grade to the 4th grade, in parallel with the negative data in the same table. Therefore, we believe that this regular increase in the level of positivity has shown that positive returns are possible if the right education is applied to the students. The very small decline seen in the 5th grades can be seen as a result of the general failure of the students. When the students who think positively and negatively about Turkmen Turkish grammar are evaluated in general, it is a remarkable result that these thoughts of the students who think positively are higher than the students who think negatively. O1 I enjoy studying Turkmen Turkish Grammar topics, O3 Grammar topics in Turkmen Turkish course are enjoyable, O8 Turkmen Turkish Grammar topics are fun items, with 0.94 items with the highest ratio among positive items.